

לחם מספיק לכמה אנשים כי הנה עם הייתה זקנה רצה הצדיק שהיא תשעה זה אם מפני כבוד האוכלם וגדולתם ואם כדי שהלهم יהיה יותר טהור ונקי ונעשה ב מהירות ולכך צוה אותה שתעשה עוגות מצות כי לא חמץ וכן עשה לוט ג' מפני המהירות ואתה תדע כי השלש סאים הוא איפה אחת והתרוגם יוכיח שתרגם עשרית האיפה חד מן עשרה בתלת סאין כי היה מנגט בענין הקmach לקרה האיפה שלש סאים ואין ספק שהיא קmach רב לשלהן אנשים אבל צוה הצדיק כן כדי להוציא ממנה הסולט שהוא המבחר והנקני מהקmach כדי שייהי מאכלם יותר נכבד וערב וכן השתדל לרווח בעצמן אל הבקר ולקחת משם בידיו בן בקר דך וטוב לא שיחשוב שיאכלו אותו כלו אלא מפני כבודם שיביאו לפניהם תבשילים הרבה צלי איש ובשל מboseל יאכלו מה שיאכלו כי אין ראוי לפני מלכים ואנשים גדולים כמו מהמזון יותר רב מה שיאכלו ואינו רחוק אצלו שלקה ג' בני בקר כדי להאיכלים ג' לשונות בחדרל' דבריהם וזה להיוו מכל משובח וכי שלא להטיל קנהה בסעודה יושם לשון אחד לפני כל אחד מהם כי לא היה יודע אברהם ערכם וגודלם ועם החרצות הגדול הזה במעט מהזמן הבא לפניהם המאל ונותן קודם החמאה והחלב לפני שהדברים המורכבים ראי שיאכל אדם בתחלת להנחת הבריאות ואחד' ננתן לפניהם הבשר והונגר היה משרות ומביא המטעמים ומלך הקערות מעל השלחן ואברהם היה עומד תחת העץ. בעת שהיה אוכלים כמו שעושים השרים על רגליים בזמן שהמלך אוכל על שולחנו ולפי שהם קבלו את כל הכבוד הזה והניחו את אברהם שיעבור לפניהם והוא מדברים אליו לדבר האדון אל עבדו היה גם זה מההער' על אברהם על מעלהם וקדושתם הנה התבادر מזה שחרד אברהם את כל החדרה הזאת لأنשים האלה מפני שהרגיש בהם שהיו אנשים גוזלים שלווי עשי רצונם והורתה בזזה השאלה זו:

(ט) **ויאמרו אליו אלה שרה אשך וגומר עד ויקומו שם האנשים.** ספר הכתוב ששאלו המלאכים לאברהם אינה שרה אשחר כי לפי שלא יצאה שם לעמוד על סעודתם הראו עצם כמסתפים שמא היה לה צער או חולין שיווכלו הם לתקנו ואברהם השיבם הנה באهل ר'ל הנה היא מסתתרת באלה כי אין לה לצאת ולאבעה כדורך היוצאות מבתיהם לחוץ ועל זה השיב גדול שבhem שוב אשוב אלק' כתת חיה והנה בן לשרה אשחר ר'ל אחרי שלא רצית שאראה ואבשר את שרה אשחר הנני ננתן בשורתה אלק' במקומה והיא שוב אשוב אלק' כתת חיה ר'ל כתת שתהייה يولדת כי מלאת חיה תאמיר על היולדת כמו שאמרו המילודות את פרעה (שמות א' ל"ט) כי לא נשנים המצריות העבריות כי חיות הנה בטרם תבא אליהם המילדות וילדו כולם שהיו בטבעיהם يولדות בנקלה עד שפנוי זה קראו חז"ל היה אמרו במסכת יומא פרק יום הכהורים (דף ע'ג) והחיה תנעל את הסנדל. אמנם הר'ן כתב שבupper שארו היה אברהם וכל בני חילם מהAMILה אמר כתת חיה ר'ל שאו יהיו כלם חיים ובראים ואינו נכוון כי גם אלישע אמר לשונמית כתת חיה ולא היו לה חולמים בביתה. והנה לא מצאו בכתוב שישוב המלאך לאברהם כמו שיערו. אולי כלל בו פקר את שרה כאשר כתבו המפרשים כי אז שב חסדו ואמתו וננתן לה כת לילדה. ובב' דרשו הפטוק על הסעודה שעשה אברהם בלבת יצחק שאז שב המלאים כדמות אנשים ונודען בסעודת אברהם עם היות שלא נזכר בפסק דבר לא מאותה סעודה ולא מתשובת המלאך בה ועל זה דרשו כתת תעשה כאשר דברת לשות עתה והובאים לדרכו שנ מישן כת תעשה ולא אמר כן עשה שכך דרשו בפסקתא זג הסוכות תעשה אם עשית כן עכשו יהי רצון שתעשה כן לשנה האחרית וכמו שכותב הר'ן. זכר הכתוב ושרה שומעת דברי המלאך כי היא הייתה אל פחה האهل והוא אחריו ר'ל ופתח האهل היה אחר המלאך. הנה התבادر מזה שהבשורה הזאת היתה כדי שתתבשר שרה מפני המלאך כמו שנתבשר אברהם על זה מפני הקובל'ה ושתייה דעת המלאך לברשה בפניה אבל מאשר ראה שהיא נסתירה ושהודיעו אברהם שהיא באهل שהה סמוך אליהם כמ"ש והוא אחריו הבין שלא היה רוצחה אברהם שאדם ידבר עם אשתו וכן הוצרך לחתת הבשורה לאברהם עם הייתה מכובנת אליה והוחתו בזה השאלה הח'. והנה הקדים הכתוב להודיעו אליו ושרה זקנים באים בדים בדרך הקדמת ידיעה לדברי שרה וצחואה שהיו שנייהם זקנים באים בימים ואמר זה לפי שם זקנה יאמר על התחלת הישישות והזוקן וכאשר יתחבר אליו באים בימים מורה שכבר נכנסו הרבה בימי הזקנה אבל שבע שנים לא יאמר כי עם על הישישות המופלג שהם לכ' שבעים מהימים שבר יקוץ בחויהם וכן אמר כאן שהוא אברהם ושרה זקנים ובאים בימים ושמפני זה חדל להיות לשרה אורח ננים שהוא גם הנdotות והיא חשבה שם רוצה הקובל'ה לתה ולוד לא היה נפסק דם נדotta כי ממנו יתילד העובר וכן צחקה מזרבי המלאך לא בפיה צחוק מפורסם כי אם היה כן לא הייתה יכולה להכחישו אבל צחקה בקרבה בamarah במחשבתה לעצמה אחריו בלוויו היה לי עdoneה כי הוא כמו תהיה לי עדנה אבל הוקשה לי מלאת היהת שהוא לשון עבר וגם יקשה איך קראה לדם הנdotות עדנה כי הוא בamat צער ועני גדול לנשים לא עדון. ועדנה אינו מלשון זמן. וגם אמרו ואדוני זקן אין לו עניין עם הווסת ודם הנdotות כי מבואר הוא שלא היה ההולדה נמנעת כיון שארכבים או חמשים שנה אה'ז הlid בנם מקטורה ומפני זה כלו נראה לי שהיתה הוא לשון עבר כפשו וועדנה אמרה על הזוג שנקרה כן מפני שיתענו בו הזכר והנקבה וכן אמרה שרה בתמייה וכי אחריו בלוויו היהת לי עדנה הזוג באמתלא כי כבר חדלתי להיות לאיש מפאת זקנתי בראשית (יל' י'ב) וגם אדוני אברהם הוא זקן ואולי שלא יחווץ לגשת אל אשה ואם אין כאן זוג איך תהיה כאן לא הייתה יכולה להכחישו אלה מלאכי עליון או שאמרו זו במלאותה ה'. אבל חשבה שאמרו זה בדרך ברכה לאברהם להיותם אוכלים על שלחן וכן צחקה מהדבריהם כי לא האמין' להם. והן המלאך הדבר לאברהם אמר לו מיד שרה בעת ההיא היהת צחקה מבשורתו והוא אמר ה' אל אברהם למה זה צח' שרה היה אמר המלאך ונקרו כן בשם שלוחו. והענין שהאשים על הצחוק ההוא. והן לא האשים הש' לאברהם כשחצק על היעוד הזה והאשים לש' מפני שאברהם כמו שפירשתי שמה צחק מהדבר בלבו ר'ל מהיוו בדרך טבע אבל האמין' שהיה בדרך נס ולזה ביקש שם מיז' ישמעאל ולכן לא האשימו עלי' יתריך גם כי היה הפעם הראשונה מהצחוק והש' מעביר ראשון ואין ספק שהגיד אברהם אז מה שנאמר לו לשרה להודיע' עניין מצות המיל' ולאיזו תכלית נצטווה בה שהוא כדי שיוילד את יצחק בדור' ובטהרה וכן הודיע' שניי' שניי' שהוא שכל זה היה מפני לידת יצחק וכן עתה כאשר שרה שמע' דברי המלאך לא היה ראוי לא שתצחק כי כבר שמע' זה מנובאות

אחרת. וזה אין,adam כן בתרי טגי - לרפאות אברהם וילכו שם לעשות שניהם שליחות אחרות. ויש מתרצין לרפא והצלחה חדה מלאה היא. וקשה דבגמרא דין אמרין (ב' מ פ' ע"ב) שמייכאל שבישר אתשרה היה הולך להצלאת לוט, ולא שייר למימר כי בשורה והצלחה חדה מלאה. ונראה כי מני השלחנות הם ג', שלא יכול האחד לעשות שליחות חבריו; האחד - הוא טובה גמורה לעשות חסד, והשני - לעשות דין ורעה גמורה לאבד ולהשמד, והשלישי - כמו ממוצע בין שניהם, זלקיים כל דבר שהייה מקיים כמו שהוא דרך הנוגנת העולם. והשתא לבשר אתשרה ליתן לה בן - שהוא חסד גמור לערקה (עליל א, ל) בן - היה מלאך אחד. ולהפוך את סומות - היה מלאך אחר, שהוא אבוד וכליון לגמרי. ולרפאות את אברהם שיזוכל לחיות - הוא מלאך אחר, שהוא אין טובה ואין רעה, רק שהייה עומד קיים כמו דרך העולם. ומפני שאלו בדברים אין זה כמו זה, ולפיכך אין מלאך אחד עשה שתי שליחות, שאין זה שייך לשלהותו של זה.

ולפיכך המלאך שריפא את אברהם הולך להצלאת לוט, מפני שהצלחה גם כן היא עמידת האדם בחיו, ואינו גם כן אבוד וכליון, וגמר דין סובר שמייכאל הולך להצלאת לוט, וכן ראוי לומר, מפני שלוט היה נצול בשליל זכות של אברהם, כדכתיב (ר' להלן יט, כט) "יזכור את אברהם וכו'", ונבי אברהם היה חסד ומיתה להצלאת לוט בשביילו, שהרי לא נחשב לו הצלת לוט - קיום. ועוד נראה לומר דשלשים נקרא חסד מה שהצליל את לוט, דסבירא לנו דלוט כיוון דלא היה ראוי להזות נצול, וכל שאר המקומות נהפכו, אין זה רק נצול בזות אברהם - וכן אמר לוט בעצמו "ותגדל חסdek עלי להחיה נפשי" (ר' להלן יט, יט), שהרי כל שאר מקומות נהפכו, אין זה רק חסד גמור. וכן מה שבשר אתשרה להיות לה ולד גם כן - אין ראוי שהייה לזכינה וזקונה חסד כזה, ולפיכך חסד גמור, ומיכאל שבישר אתשרה, שהוא מלאך של חסד, הולך להצליל את לוט, מפני שלוט היה רשע רק בזכות אברהם נצול, ולפיכך חסד גמור הוא גם כן. אבל רפאל שריפא אין זה מקרי חסד, כיון שהוא ראוי להיות נרפא

אבל וב"ר (ג, יא) חוללה הדבר כמו אמרנו, מפני שהצללה הוא להצליל מן הפורענות גם כן, לפיכך אמר שריפאל הצליל את לוט, לאפקוי מיכאל שבישר אתשרה הוא ליתן בן במיתה, ובאה פלגי:

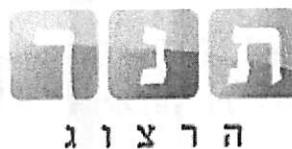
לשון נקייה. כלומר המלאכים הם עליזון במעלה ובמדריגת מהן האדם בב"מ וכו'. נראה דקשה לרשי' דמשמע שלא היו רוצים להטריחו, והלא כתיב "צבים עלי" שהיו עמודים לפניו, ואם כן היו מטריחים אותו, ומתרץ 'בב' מ (פו ע"ב) וכו', והשתא לא קשה מיידי, והוא קודם שראו שהיא אסר ורשי - באו אצליו ורצו להטריחו, אבל אחר שראו אותו אסר ורשי - פירשו מעצמם, והיו שמדוין במקום אחד קצת רחוק ממנה, כלומר - אין אותו רוצים להטריח אותו, וכאשר ראה זה מיד "וירץ לקראותם". ואם תאמר מנא זו שהיו שעמידין במקום אחד, שמא אחר שראו אותו היו פורשים ממנה, אז היה רץ לקראותם, ויש לומרadam כן היה למייר 'וירץ אחורייהם', אלא אחר שפירשו למקום רחוק קצת - עמדו ורץ לקראותם.

(ג) לגדלם שביהם אמר וקראמ כולם אדונים. פירוש הוא דכתיב "אדני" דמשמע לשון רבים, מדלא כתיב אדוני בחיריק, ואחר כך אמר "אל נא תעבורי" דמשמע לשון יחיד, אלא האמירה הוא לאחד, וקראמ כולם אדונים, אך אמר "אדני" בלשון רבים. ואם תאמר אי לשון רבים היי למכתיב אדני בפתח, דמשמע לשון רבים, ומצתתי (ג' רבנו בח"י) מפני שהקמצן משמע לשון יחיד וגם לשון רבים, וכן מורה הקודה, שהקמצן הוא מרכיב מן פתח שהוא לשון יחיד, ומין חיריק שהוא לשון יחיד, לפיכך השם שהוא קודש נקוד בקמצן, לפי שהקב"ה יחיד, ודרכ כבוד אומרים לו לשון רבים טול הכל, ומפני שכאן הוא מדבר גדול - ורק אמר כולם אדונים - אך אמר "אדני" בקמצן, שהוא לשון יחיד, ומדובר לכלם בלשון רבים. וזה שפירש רשי' על ימי אמר ה" - לגדלם שביהם אמר וקראמ כולם אדונים, כדי לתרץ לשון "אדני" בקמצן. אבל כל זה אינו מוכרת, שהרבה מקומות מצאנן שהפתחה נהפק לקמצן, בפרט בטעמים המפסיקין, שהרי המלה בוגנית רביעי. ואם תאמר ומה היכן ידע איזה הוא הגוזל בהם, ואין זה קשיא הא, ואמרין (זומא לו). הרוב ותלמידיו שהליכים בדרך, הרבה ותלמידיו אחד בימינו ואחד בשמאלו. ועוד אמרין (שם) שאסור לילך בצד רבו ואחריו רבו, אלא צריך לצד עצמו שהייה קצת מ הצד וקצת לאחוריין, ובזה ידע

(ד) יוקח נא על ידי שליח.adam לא כן 'ואה' מבעי ליה. ולפי שקשה הרי אין התורה מדבר בגנות של צדיק (ב' ב' קכג), וכך כתוב לך שעשה זה על ידי שליח ולא על ידי עצמו, ותרץ שבאו להגיד לך הכתוב מدت הקב"ה, שהוא מדקדק עם סביביו כחות השורה (ב' ק סוף נ). ולומר כי מה שעשה אברהם על ידי שליח - שלם הקב"ה, לבנו על ידי שליח, וכל מה שעשה אברהם על ידי עצמו - כגון הלוח ושאר דברים - מצינו שלם הקב"ה לבנו על ידי עצמו כדאיתא בב' מ (פו ע"ב), להודיעך כי כל דרכיואמת:

ואם תאמר למה כל הדברים עשה על ידי עצמו חזן מן המים שעשה על ידי שליח, ונראה לומר דאי אפשר לטrhoה בשני דברים כאחת - ליקח פת לחם ולהביא ימים, אך עשה אחד בעצמו ואחד על ידי שליח. ומכל מקום מה שעשה על ידי עצמו שלם הקב"ה בעצמו, ומה שעשה על ידי שליח שלם על ידי שליח. ואם תאמר אם כן ראוי להיות לקיחת המים על ידי עצמו, שהוא ראשון, ויראה שככל דבר שיש בו חסרון כיס יותר טוב לעשות על ידי עצמו כדי שיראו שבפניהם יפות הוא עשה, אבל המים שאין בו חסרון כיס, אין כל כך צריך לעשות על ידי עצמו. אי נמי, דבר שהוא לכבוד הסעודה עשה אברהם בעצמו, אבל לקיחת המים לריחצת הרגלים - שאין זה צריך לسعدה - שהוא לכבוד האורת, עשה על ידי שליח. ובזה שלם הקב"ה לישראל; כי מה שהוא צריך סעדת עצמו - כגון נתינת ירידת המן ותגוזו להם השליין על ידי עצמו, אבל המים אין שם הסעודה עליהם, לפיכך היה זה על ידי שליח.

ואם תאמר למה דזוקא במצבה זאת מה שעשה אברהם על ידי עצמו שלם הקב"ה לבנו בעצמו, ויראה לי מה שזוקא במצבה זאת שעשה לאורחים דדקק השם יתרברך עם אברהם לשלם כפי מה שעשה, ולא תמצא זה בכלל שאורדים שעשה, כי מצות גמלות חסדים מסוגל

(/en)

ה ר צ ו נ

All

Search HaTan

Read Tanakh

ברכת המזון, גם אם לא אכלת לחם

הרב ד"ר יואל בן נון

Deuteronomy 8, 18
רבים ותوابים אוכלים לשבע עשרה בישן והיט, ומתהממים מברכת המזון של תורה
בטענה: 'לא אכלנו לחם'. ברכת המזון היא לא רק במתלה על הטענה אלא מאט מצרים ועל הארץ הטובה.

מקשי המלחמה וסכנותיה עוברת התורה בבת אחת אל סכנות השפע והצלחה בארץ הטובה, "ארץ נחלת מים" (ז), ארץ שבעת המינים, ארץ מחצבים. במהרה אנו עלולים לשכוח את דרך התלאות של יציאת מצרים, עם אכילתת "מן במקדר..." (טז), ולש��ע (בגאונה של עשור והצלחה – "כמי ועצם ידי עשה לי את החיל (=העוושר) הנה" (יז). תשובה התורה לסכנה זו היא 'ברכת המזון', הברכה הייחידה שהتورה מחייבת בפירוש – "אכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך על הארץ בטבה אשר נתן לך" (ו), וחשוב להדגиш, שאין זו רק ברכה על המזון, אלא על יציאת מצרים, ועל הארץ הטובה, כולם, בלי ברכת 'נזה' אין יוצאים ידי חובה כלל.

אנחנו נמצאים היום בדיק במצב הזה – עדין אנו ללחמים נגד העמים הצוראים אונטו מסביב ובתוכנו, אבל רובנו כבר יושבים ב בתים טובים, אוכלים לשבע מגידולי ארצנו, ולמחצבי ים המלח כבר נוספים מחצבי הגז בים הגדול.

והנה, רבים וטובים אוכלים לשבע שעודות בשר ודגנים, ומתהממים מברכת המזון של תורה בטענה: 'לא אכלנו לחם'.

אני פוגש גם תלמידי חכמים, שمبرכים ברכת המזון רק בשבת. אני מצטט להם את לשון הרמב"ם (הלכות ברכות, פרק א, א) – "מצות עשה מן התורה לברך אחר אכילת מזון... ואין חיב מהתורה אלא אם כן שבע..." (ולא כתוב 'פת', אלא 'מזון') – לפחותות 'תוסיפו ברכת 'נזה' (בל' חתימה) אחרי 'בראה נפשות רבות העניים אוכלים לחם, זוכרים את המצווה يوم יום, העשירים אוכלים בשבע!

ושוכחים, ואחר כך מנהלים דיןנים מלומדים על המצווה החברתית. או? לבושה!

<http://www.929.org.il/page/161/post/5000>

ברכת המזון, גם אם לא אכלת לחם | התנ"ר

תעבור מעל עבדך: יקח־נָא מַעַט־מִים וְרֹחֵץ בְּגִילֵיכֶם וְהַשׁעֲנוּ תְּחִתַּת הָעַץ:
ד. יִסְבֹּוּ בַּעַזְבֵּן זָעֵיר
מִיאָ, וְאַקְחוּ וְגִלְבּוּן,
וְאַסְתְּמִיכּוּ פְּחוּת אַלְגָּא:
ה. וְאַסְבּוּ פְּתָא דְּלַחַם, וְסַעַדּוּ לְבֻכּוֹ בְּתַר בַּן תְּעֵבָרִין. אֲרִי עַל בַּן עַבְרָתוֹן עַל

(ד) יוקח נא, על ידי שליח, והקב"ה שלם לבניו על ידי שליח¹⁷, רשות¹⁸
שנאמר: וירום משה את ידו ויריך את הסלע (במדבר כ'יא). ורוחצו¹⁹
רגלים, כסborיהם ערבים²⁰ שמשתחווים לאבך רגילים²¹
והקפיד שלא להכניס ע"ז לביתו. אבל לוט שלא הקפיד הקדים
לינה לרוחיצה, שנאמר²²: ולינו ורוחצו רגלים (להלן יט ב). [חתת
העץ, تحت האילן]²³.

(ה) סעדו לבעם, בתורה בנכאים ובתובים מצינו דפתה
סעדת²⁴ דלבא. בתורה: וسعدו לבעם. בנכאים: סעד לך פת
לחם (שופטים יט ה). בכתובים: ולחם לbeck אנטיש יסעד (תהלים
קד טו). אמר רב כי חמא²⁵ "לbeck" אין כתיב כאן אלא "לbeck".
מגיד שאין יציר הרע שולט במלכים. ב"ר²⁶. אחר תעבורו, אחר
זה קודש. ושתי הלשונות הם בשכבותה לה. ב. 17 ב"מ פ"ב. 18 בכ"מ
מכיא אפסוק: היה בדור ויצאו ממנו מים (שמות י). 19 ע"פ שעדרין לא
הו בנים לישמעאל ייל' שהיה אברהム סבו שועשים המרים עכשי.
ומה אמר "ערבים הם" חסר כ"ף הדמיון (ר"ע מברטנו). 20 ב"מ ג. ד.
21 ב"ר אמר להם. 22 תבורו של אינקלוס (חותם אללא). לאפקו במקום
אחר מפרש עא (ע"ז תלו) ובק טוב). 23 י"ג מוניהה, וכיה בכ"ר.
24 "חמא" כיה בכ"ר מודה אלבך, לפניו: אהא. 25 מה, יא. ב"ר ליתא כל זה.

(ה) ופי כי על בן עברותם, כדורי קדרמוניין ז"ל הוואיל וuberotem, ר'א בע"ע
כמו כי על בן באו (יט ח). בן תעשה. דרך מוסר שפט להם די.

אדני بما אושיע את ישראל בקמץ ועדין לא ידע שהוא מלאך ר"ד²⁷
(שופטים ו טו). והואמרם מרוכתי ז"ל כי הוא קודש פירוש כי
לא אמר אשר נגלה אליו ואמר לו שלא יעבור מעליו וושיתין לו
עד שיכניס האורחים בלמודו מזה²⁸ כי גודלה הכנסת אורחים יותר
מקבלת פנוי שכיננו. אל נא תעבור מעל עבדך, נא עניין בקשה
ותחנה⁸, כלומי, בבקש מך לא תעבור ותה דרכך מעלי אתה
וחבירך עד שתסתעדו אצלך, ונכח בכל הספר הזה כדי שילמד
אדם להנתה געם הכרויות בצדקה ובחסד, וגמולות חסד הוא
להכניס אדם (אורחים)³ בכיתו לבגדים ולעתות להם צרכיהם,
בריחצת הרגלים ובמאנך ובמשתה ובמתה אם ילינו בביתו.
(ד) יוקח נא מעט מים, אמר מרט, למעט נדיבתו בפיו מדריך
המוסר. על המים אמר "יקח" ר' לעלי ידי אחד מן העבדים, אבל
על הפט אמר: ואקחה פת לחם, הוא בעצמו⁹. ורוחצו, צווי כי
הריש' פתוחה ואילו היה עבר מוסב לעתיד מפני הייז היה
הריש' קמוחה, [כמו]: ורוחצו ממו (שמות לא), וריצה לומר
אתם תרוחצו רגילים על ידי אחד מהנערים שיישרת אתכם.
והשענו תחת העץ,צלע העץ כי כחום היום היה כמו שראה
במראה, לפיכך אמר להם שישענו תחת העץ לצלו עד שיכין מה
שיأكلו.

(ה) ואקחה פת לחם, מכאן שהצדיקים אומרים מעט ועושים
שבועות שם. 8 ראה ספר השושים (נא). 9 ע"ז רשות.

(ה) בן תעשה. ולא אחר אותנו יותר מזה⁷. וכלך רץ ואמר סטרונו
"מהרי" (פס' ו).
7 כי אין זה מדריך המוסר לומר למארח שיקים וברו. הש' רשכ"ם פירוש כי בומכ"ן

רש"ג (ד) יוקח נא, יוגש לכם מעט מים. והשענו, והיסבו.
(ה) ואקחה, ואגיש². פת להם, פרוסת³ להם. אחר תעבורו, אחר
כך תלכו.

2 נהג וחקה "זאקדים" ואגיש, וכ"כ בפירושו למשלי כד יא שענינה הנשה כמו
הצל לקוחים למות. שענינו המוגשים למות באיה אומן שייה. 3 ומלה פת מן
חנות אותה פתים. והנה פת אינה שם הלחם אלא פרוסת.

ר"ח יח (ד) והשענו תחת העץ, למדנו שלא היה שם אלא אילן אחד
ולמה נגלה לאברהם באילן, לפי שבשו שיליד אחריו זקנתו,
כאיין זה שכחוב בו: כי יש לעץ תקופה אם יכרת וعود יחלף
וירונקתו לא תחדל, אם זקן בארץ שרשיו ובupper ימות גועז, מריה
מים יפריח ועשה קציר כמו נתע (איוב יד ז – ט). ועוד
שהצדיקים נמשלו לעצ², והוא שכחוב: (תהלים א ג) והיה עצ
שתול על פגלי מים (ובבנין בחוי יח, א).

ו ע"ז בראשית הרבה א. ב. שבאה ורושל הפקות הללו על אברהם אבינו: כי
יש לעץ קתקה, של אברהם אבינו תקופה. אם יכרת וعود יחלף, אם יאמר עלי כrhoת
הברית ועד יחלף מצוח ומשעים טובים. וירונקתו לא תחדל, זו למלוחות שלו. אם
זקן בארץ שרשיו, ואברהם זקן וכו'. 2 ע"ז חנומאך לך ה. – וע"ז בערך
ע"ז סנק: זרנשלו הצדיקים אלילות שנאמר וכו', וידוע כי רוכב של ספר העדרין
יסובו בפירוש ר'ח.

רשכ"ם (ה) כי על בן אשר² עברותם על עברותם. וכן כי על בן באו בצל
קורתי (להלן יט ח). כי על אשר באו. דרך המקרא לחסר אשר
ברוב מקומות.

רמב"ן לגדל אל נא תעבור, ואתה ורעה אשר ישארו עמק תרחצטו
רגלים, והנכון בעיני שקרוא את כולם אדרוני ופנה אל כל אחד
ואחד. הראשון אמר אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור, וכן
אמר לשני, וכן אמר לשישי, לכל אחד בפני עצמו תחנן אם נא
מצאי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך, וירוח נא מעת מים
ורוחצו רגילים כלם, וזה דרך מוסר וכובדו מרוב חפזו להתנדב
עמם. והנה הכיר בהם שם עובי רוך ואין חפוץ למן שם.
ולכן לא בקש מהם רק שיווק מעת מים לרוחץ רגילים מעת
מן החום, לחת מים קרים על נשף עיפה. וישענו תחת העץ
לרווח היום, לא יבואו באלה ובmeshken. (ה) וטעם כי על בן עברותם. כי אחרי שדריכם עלי, איןנו נכון

חזקוני משמאלן, וזהו ששנו רוכתינו¹⁶: וכן מצינו בשלשה מלכים
שבאו אצל אברם מיכאל במאצע גבריאל מימיון ורפהאל
משמעותו. ועוד פרש"י: אף על פי שכחוב אחר וירץ לקראתם
האמירה קודם לנו היתה. ואם תאמר הא אמרין בפסחים¹⁷:
בדחד עניינה מי דמוקדם ומאי דמאוחר מאוחר, אלא
מאי דפרש"י הכא לא דיניינן להה כדי מוקדם ומ מאוחר אלא בדין
מקרה מסור.

(ד) ורוחצו רגילים, עת השרב היה, כמו שפרש"י: שהוציא
הקב"ה חמה מנורתיקה, וזיתה מצויה ברגלים של עובי דרכם.
(ה) כי על בן עברותם על עברותם, כי בשילוב כך שתחסעדי מעת
16 יומה לו, א. ג. ז. ב.

(5)

בראשית י ח וירא

רט

ו עבדם ויאמרו כן תעשה כאשר דברת: נימחר אברם האלה אל-שרה
עבדך במא דמלילפא: ו אוחי אברם, למשגנא לנת שרה.
ונאמר, אותה, פلت סאנן קמפה טולפא, לושי עבידי גריין: ז. ולבית תורי רמת

כן תלכו. כי על כן עברתם על עבדכם, כי הדבר הזה אני מבקש רשי
מכם לאחר שעבירותם עלי לבכדי. כי על כן, כמו: על אשר, וכן
כל "כי על כן" שבמקרא: כי על כן באו בצל קוותי (להלן יט ח),
כי על כן ראיינו פניך (שם לג י), כי על כן לא נתתיה (שם לח כו),
כי על כן ידעת חנותנו (במדבר י לא).
(ו) קmach סלת, סלת לעוגות, קmach לעמלן של טבחים²⁶, לכטוט
את הקדרה, לשאוב את הזוחמא.
(ז) בן בקר רך וטווב, ג' פרים היו כדי להאכלין ג' לשוננות
בחדרלן²⁷. אל הנער, זה ישמעאל לחנכו במצוות²⁸.
26 חולות העשוות לסתות יי הדרות לשאוב והמת התבשיל (ושי"ב מ פ, ב). קמח
וסולות הם שני מינים ולא נוכל לפרש קmach של סולות (יפה תואר ב"ר מה, יט,
27 מעדרן מלכים ושרים הוא (רש"ב מ פ, ב). 28 ב"ר מה, יג, ושם: לזרעו במצוות.

ראב"ע

(ו) לושי. כמו ותלש (ש"א כח כד)⁵.
ז בטוי מקוצר להגננה הקמפה לאפיה.

הרבה⁰, וכן ראוי לעשות לפיק נכתב זה הספר כדי שילמוד רד"ק
אדם מגברך ארץ, כי הנה אברהם אמר ואקחה פת לחם, והchein
סעודת גדולה, ואמר פת לחם שפירשו חתיכת לחם ולא אמר
לחם כמו שאמר מים כמו שפירשנו¹¹. וסעדו לבכם, צווי
יזיא לשלייש¹², כלומר: סעדו לבכם במעט לחם. ולחם לבב
אנוש יסעד (תהלים קד טו) יוצא לשני. אחר תעבורו, אם תרצו
לעבור אחר שתאכלו תעבורו. כי על כן עברותם, כי על כן
שבירתם, כלומר, כיוון שעברותם עלי, לא יתכן שלא תאכלו עמי
וכן כי על כן באו (להלן יט ח) שבאו, וכן כי על כן לא נתתיה
לשלה בני (שם לח כו) שלא נתתיה. כאשר דברת, פת לחם בלבד
לא תטוריח עצמן לדבר אחר.

(ו) ייאמר... שלש סאים, לעשות חلت לחם של סאה לכל אחד
דרך בכבוד. קmach סלת, קmach שיעשה סולת לעוגות לפני השם לחם
רקייק כדי ישפאה מהרה.

(ז) ואל הבקר רץ אברהם, אמר רץ כמו שאמר וימחר, להוריע
זריזותו ושמחו באורחים ולהאכלים מיטב המأكلים כמו
שאמר: סלת, ואמר: רך וטווב, וכן ראי לעשות וללמוד מדודות
אברהם ולפיכך נכתב הספר הזה. בן בקר, זכר וקטן והוא רץ
ווריה גם כן טוב, ורוצה לממר שמן, וכן ונשבע לחם ונגהה טובים
(ירמיה מד יח). אל הנער, אל המשרת. ובדריש¹³ זה ישמעאל.
לעשות אותו, לתקנו ולבשלו.

10 ב"מ פ, א. 11 בפסק ד. 12 וכן בספר השורים (סעד).
13 מובא ברש"י.

(ט) היה שרה. כי כונת השליחות היה להברר את שרה⁸. סטורנו
תשמשם ותורה כדי שהייה העברוי יותר שלם. כי אברהם כבר
התבשר מעת האל יתעללה. ושאלו על שרה על ידי אברהם,
בדרכיהם ז"ל⁹.

וחוקוני. 8 ב"מ פ, ב. 9 "דרך ארץ שיאל אדם באסניא שלו". ואף
שאינו שואלן בשולם אשה כלל, על ידי בעלה שאני" (ב"מ פ א).

רש"ג (ו) קmach סלת, סלת דקה.

(ז) ואל הבкар, ואל רפת הבкар. בן בקר, עגל. וימחר, וימחרו
להכינו.

רש"ב (ו) קmach סלת. קmach של חיטים, שכל מקום שכת' סלת, מחותים
הו, כדרישין³ ממילאים דכת' סלת חיטים תעשה אותן
(שמות כת ב).

(ז) ואל הבкар רץ אברהם. לפי שאמר להם פת לחם, דבר מועט,
לפי שודרכם נחוץ לבלכת, הוזרך לרוץ ולמהר. לפי שאמר להם
מעט ועשה הרכה⁴. ולהגיד חטיבתו של אברהם נכתב כל זה.
3 (ספר פינחס קפכ). 4 כאמור שם באבות א,טו ורבי אליעזר ב"ב פ, א.

רמב"ן של תנווח מעט אצל. כן תעשה כאשר דברת. דרך מוסר שבפת
לחם רץ, לשון רבי אברהם. או יאמר כן תעשה לנו להשען תחת
העץ ולבcor מיד, כי שלוחים אנחנו, ואל תעכbenו לבא באهل או
ללו עמר.

(ו) קmach סלת. סלת לעוגות. קmach, לעמלן של טבחים לכטוט את
הקדורה לשאוב את הזוחמא, לשון רץ⁵. וכן הוא בבראשית
רבה⁴⁸. ושם פירשו שהיה שלש סאים לכל אחד. ולא דענו למה
הרכה בלחם כל כך לשלהן אנשים. אולי ידע הסתלקות המאל
הראשון ראשון⁴⁹, והוא כרבה עולות ל蹶וב, או שסעדו גודלי
ביתו עליהם לכבודם. ועל דרך הפשת מהרי שלש סאים קmach
לעשות מהן סלת. והנה הוציאה מכל השלש סאן סלת נקיה
מעט.

(ז) ותעט ואל הבкар רץ אברהם, להגיד רוב השקו בנדיבות כי
48 מ, ג' בשינויים. 49 פירוש, אברהם ירע והלך הרכה כל כך (כארו לבוש
לרוקאנטי כה, ב). ועין להלן ר"ה ותכחש, כי אברהם הכיר בחכמו של מלאכי עליון ה'.

עברותם עלי שאינו דרך עבורי דרכם להתחננות, וכעכשו חזיה הום
הוא, אבל אני מכיר בכך שאתם צנעים ובכיינים. כן תעשה
כאשר דברת, מה שאמרת: ואקחה פת לחם, כלומר אם וצונן
שנסעוד עמן חcinך דבר מועט¹⁸. ומכל מקום לא נמנע להchein
סעודת גדולה, וכן דרך השוכנים כשקוראים לחכירותם
לאכול עמם. דבר אחר כן תעשה, הי רצון שתספק לעשות כך
עלולים כמו שאתת מהתנדב עכשו להכניס אורחים.
(ו) מהרי, לפי שהייתה להם ללכת עד סודם באאותיהם. שלש סאים
קmach, ומההשלש סאים קmach תוציאי שלשת עשרונים סולת
לשלהן אנשים אלו. קmach, פרש"י: לעמלן של טבחים. לשון:
פת עמילה¹⁹. ו"א תנרוו הוה מחזיק שלש סאן וצוה לאפות כל
השלש סאן²⁰ כמו שאמרו רבותינו²¹: הפת נאפית יפה בזמן
שהתנווח מלא. לושי, וכבלוט כתיב: ומצות אפה (להלן יט ג).
 مكان שהאהה לשזה והאיש אופה²². ועשוי עוגות לפני שהיו
נחפים לדרכם לעשות שליחותם, ולא יכול להתחמהה עד
שתחמיין.

(ז) בן בקר רץ, להתחבש מהרה. כאן פרש"י להאכלים כי לשונות
18 בכור שור. 19 פסחים לו, א. 20 לאפות כל השלש סאן, בס"ש: לעשות
תנווח מלא. 21 ביצה יג, א. 22 ל"מ מקורו. ועי' כתובות נט, ב דהאהה אופה.